

TRAIAN ȘELMARU :

„Acte și antracte“

„Acte și antracte“ — „jurnalul“ a trei stagii (1974—1977). Urmare a altor cinci (1969—1974), grupate sub titlul „Premiera de ascară“. O carte despre teatrul viu, actual, scrisă de un critic care își adună acum cronicile și se supune astfel, el însuși, actului critic valorizator.

Autorul — Traian Șelmaru — este un cronicar „om de teatru“, implicat în fenomenul teatral, animat de idealul participării active, democratice, moderne, a criticului, la actul teatral.

Cei din teatre îl cunosc foarte bine. El nu e numai spectatorul avizat al premierelor. E întâlnit, deseori, la „generale“, e invitat de regizori și de actori la repetiții, e consultat înainte de premieră. Este, adică, aproape de anodul de critic, pe care el însuși îl definește : „indisolubil legat de fenomenul teatral, parte a acestuia și totodată un educator al publicului. Numai astfel, contopit cu practica vieții teatrale, cu viața în permanență desfășurare, scrisul său își poate spori eficiența“ (p. 138).

Dintre toate calitățile unui critic (teatral), Traian Șelmaru e marcat, în primul rând, de aceea a prohibiției profesionale. Cine a urmărit viața teatrului din ultimii ani, înțelegând, prin aceasta, spectacolul, dar și judecarea lui în presa centrală sau de specialitate, cine a citit cronicile de teatru, și pe acelea ale lui Traian Șelmaru din „Informația Bucureștiului“, a putut să constate cum — într-un mod superior civilizată, cu argumente măsurate, care nu elimină, însă, spiritul polemic — cronicarul și-a formulat propria sa analiză, propria sa interpretare și propria sa evaluare (ținând seama că aceasta este și suta firească a operațiilor critice în artă).

Păstrându-se, mai curând, în cadrele criticii tradiționale — legată în mai mare măsură de estetică și de sociologie decât de științele exacte, la care apelează critica „nouă“, din nevoia de maximă obiectivitate — cronicile teatrale grupate în volumul „Acte și antracte“ sînt comentarii privitoare la un teatru angajat, fac parte dintr-un context cuprinzător — filozofic, ideologic, social, național — avînd, deci, implicată, și funcția modelatoare, progresistă, în fond, a criticii.

Inceputurile și sfîrșiturile de stagii sînt încadrate de cîteva texte „de sinteză“, care, pe lângă bilanțul valoric al spectacolelor urmărite, pun în lumină și cîștigurile sau minusurile, principal importante, ale unei pe-

rioadă teatrale (fenomenul „mediocrizării“, raportul dintre potențialul și realizarea „gîndirii teatrale“, „lipsa de concepție“, caracterul uneori întâmplător al repertoriilor). În mod paradoxal, combativitatea spiritului critic al cronicarului apare mai pregnantă în aceste „sinteze“ decât în cronicile ousente.

Tot în aceste microstudii, și în spiritul criticii progresiste de la noi, se face apologia repertoriului, a valorilor dramaturgiei naționale și universale, din care se constituie repertoriul permanent, bază formativ-educativă a teatrului, în influența sa asupra unui public în continuă înnoire. Mai mult decît atît, Traian Șelmaru cere „repertoriu pentru actori“, împotrivindu-se vulgarității, gratuității, facilității cu care unii dintre ei confundă caracterul „popular“ al unor personaje.

Poate că datorită spațiului grafic limitat („Informația Bucureștiului“), în care și-a publicat cronicile adunate azi în volum, s-a impus în scrisul lui Traian Șelmaru formularea lapidară, uneori cu caracter aloristic.

Deși este convins și argumentează faptul că fiecare membru al echipei teatrale este un artist, un creator, o personalitate, iar teatrul este o artă de sinteză și colectivă, în care fiecare compartiment în parte trebuie cercetat de către critică, cronicarul își oprește cu precădere interesul asupra repertoriului, asupra operei literar-dramatice, și mai puțin asupra a ceea ce constituie „viața spectacolului“ — actorii. Cu cîteva excepții (probabil, subiectivismul criticului!), analiza și interpretarea creației actoricești — cea mai activă, în sfera funcției social-modelatoare a teatrului — sînt eludate prin tehnica epitetului revelatoriu sau dezvoltate în textele de sinteză, care nu ajung, însă, totdeauna, direct, la spectator (de remarcat, aici : portretele făcute lui G. Timică, Al. Giurgaru, Toma Caragiu sau prezentarea volumului „Cultura spectacolului teatral“ de A. Băleanu și C. Băltărețu).

Spiritul viu, dinamic, autentic, al cărții lui Traian Șelmaru, imbinarea fericită a tradiției critice de valoare cu deschiderea sa la actual, nou și necesar (v : teoria despre teatrul popular necris și relația lui cu formele moderne ale teatrului cult, cu trimiteri la „neo-commedia dell'arte“ a lui Ion Sava, la teatrul de stradă preconizat de Liviu Ciulei sau la „spectacolul-joc“ al lui Valeriu Moiseșcu, precum și observațiile privitoare la teatrul amatorilor), fac din volumul „Acte și antracte“ un fapt editorial important pentru viața teatrului românesc, un profil de conștiință contemporană activă social și estetic.

Mihaela Tonitza-Iordache